

ИНТЕРВЈУ

Милан РОДИЋ

Интегрално
газдовање
шумама
и шумским
подручјима

ИЗАЗОВ, ОРИЈЕНТАЦИЈА
И ПРАКСА

јануар 2020.

DRVOTEHNIKA

Revijalni časopis za poslovnu saradnju,
marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju
u preradi drveta, proizvodnji nameštaja,
šumarstvu i graditeljstvu

Časopis izlazi tromesečno

Osnivač i izdavač

EKOpress Blagojević d.o.o.

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 22, lokal 22

Tel/fax: +381 (0) 11 213 95 84, 311 06 39

mob: +381 63 289 611

www.drvotehnika.com

e-mail: office@drvotehnika.com

Godišnja pretplata 1.980 dinara

Pretplata za inostranstvo 50 evra

Izdavački savet

- Dragan Bojović, UNIDAS, Beograd
- Božo Janković, ENTERIJER Janković, Novi Sad
- Vladislav Jokić, XILIA, Beograd
- Bogdan Kavazović, TIK stolarija, Sremska Mitrovica
- Stevan Kiš, EuroTehno, Sremska Kamenica
- Radoš Marić, MARIĆ, Čačak
- Rajko Marić, MICROTRI, Beograd
- Dr Živka Meloska, Šumarski fakultet Skoplje
- Dr Goran Milić, Šumarski fakultet Beograd
- Golub Nikolić, NIGOS elektronik, Niš
- Zvonko Petković, red. prof. Akademija SPC
- Dragan Petronijević, MOCA, Jablanica
- Tomislav Rabrenović, DRVOPROMET, Ivanjica
- Gradimir Simijonović, TOPLICA DRVO, Beograd
- Vesna Spahn, WEINIG, MW Group, Kruševac
- Mr Borisav Todorović, BMSK, Beograd
- Milorad Žarković, ORAGO TERMO-T, Hrtkovci

Redakcija

- Mr Dragojlo Blagojević,
direktor, glavni i odgovorni urednik
- Zoran Perović, tehnički urednik
- Nemanja Jokić, saradnik
- Mirjana Cenić, saradnik, Grdelica

Stručni konsultant

- Prof. dr Zdravko Popović, Šumarski fakultet
- Dipl. ing. Dobrivoje Gavović, Beograd
- Snežana Marjanović d.i.a. AMBIENTE, Čačak

Uplate za pretplatu, marketinške
i druge usluge izvršiti na tekući račun broj

160-176289-53, BANCA INTESA ad Beograd
Devizni račun - IBAN: RS35160005010001291720

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju

Redakcija se ne mora slagati sa mišljenjem
autora i izjavama sagovornika

Redakcija ne preuzima odgovornost
za sadržaj reklamnih poruka, niti za
informacije u autorskim tekstovima

Priprema, štampa i distribucija
EKOpress Blagojević d.o.o.

Registarski broj APR: NV000356
CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

ISSN 1451-5121

COBISS.SR-ID 112598028

Уводне напомене

Интервју са господином Миланом Родићем био је припремљен за штампу у марту 2018. године и требало је да буде објављен у ревији ШУМЕ. Наиме, како сам обавештен, Родић је имао договор са генералним директором ЈП Србијашуме Игором Брауновићем да се, након 17 година врати у Србијашуме и да буде први саветник генералног директора... Тако сам, на позив Милана Родића, 12. фебруара 2018. године у 9 часова стигао у Генералну дирекцију ЈП Србијашуме, где су у кабинету генералног директора већ пријатељски и блиско разговарали Милан Родић и Игор Брауновић. Након двадесетак минута Брауновић нас је отпратио до овалног салона где смо Родић и ја, уз повремене посете Брауновића, разговарали скоро четири сата.

Сазнао сам да је један од услова Родићевог повратка у Србијашуме, био да се објави његов опширан интервју у Ревии ШУМЕ чија би тема примарно била везана за оријентацију и праксу интегралног газдовања шумама и шумским подручјима у време када је Милан Родић био генерални директор ЈП Србијашуме. То је, наводно, интересовало Брауновића који је намеравао да ту праксу поново афирмише у српском шумарству, и зато је позвао Родића у свој тим...

У дугом разговору са Родићем схватио сам да његова прича превазилази елементе интегралног газдовања шумама и да представља својеврсно сведочење и шири осврт на збивања у последњој деценији прошлог века, као и својеврсну критику шумарства Србије протеклих година...

Након разговора у Генералној дирекцији, писање и припрема за штампу овог текста трајала је више од месец дана, а нашу редакцију је у неколико наврата посетио Милан Родић, човек који ништа није препуштао случају. Увек је имао неку допуну и ја сам то поштовао. Сложио се и одобрио за штампу финални текст нашег разговора...

Али, још пре него што је интервју био припремљен за штампу, Родић је изразио сумњу да ће његов повратак у Србијашуме бити реализован. Он, наиме, није звао Брауновића, а према договору, чекао је његово позив...

– Прећутно смо се разишли – рекао је господин Родић – и можда је тако боље... Касније смо у неколико наврата разговарали о свему, а то што се, након 17 година и театарног позива, није вратио међу шумаре, доживео је као своју победу... Парафразираћу неке делове његових размишљања: Амбициозно сам прихватио позив и веровао да ће неке од мојих сујеситија поново ући у шумарску праксу. Ми смо у тешко време имали динамичан развој који је био праћен адекватном социјалном интеграцијом свих зајослених. Имали смо јасне визије и програме развоја, знали смо шта хоћемо и како то можемо. Имали смо довољно енергије која се стално обнављала. Били смо сигурни у себе, свесни својих ложаја, моћности и циљева... Учинило ми се да нашу успешну праксу поново моје враћам међу шумаре, али сам схватио да они ствари нису довољно заинтересовани... Озбиљан државни пројекат је чињеница да важним фирмама руководе људи који нису у стирци. У таквој ситуацији струка се неминовно зајоставља, а шумска издјинства остају ускраћена а комплетна струка појиснућа. Чињеница да се неким важним фирмама руководи на основу пољичке и партијске поделе, увелико смета развоју... А ја не бих да се ушћим у то учмалост... Људи би, с правом очекивали промене и побољшање. Знају ме и основано би очекивали бољишак. Мени не одговара ситуација у којој царују учмалост, неред и нерад. На то никад не бих пристио...

И тако. Интервју са Миланом Родићем је чампо у мом компјутеру више од годину дана. А онда сам, почетком априла 2019. године, написао овај уводник и одлучио да га као специјално издање часописа ДРВОтехника објавим у електронској форми. Садржај оног што је написано пре две године није мењан. Промењене су околности у којима, опет, нисам сигуран, да знам нешто више.

Оне који буду читали овај садржај подсећам на једну мисао коју је написао Бекон још пре четири века: Не читајте да бисте поштиврчили, нишћу примитије за пошво оно што нише, већ да би мерили и расуђивали о ономе што сће пошћили.

јануар 2020. године

Драгојло Благојевић

ИНТЕГРАЛНО ГАЗДОВАЊЕ ШУМ ИЗАЗОВ, оријен

ПИШЕ: мр Драгојло Благојевић

Када ме је половином фебруара 2018. телефоном позвао Милан Родић, први генерални директор ЈП *Србијашуме*, и саопштио да ћемо правити интервју за *Ревiju ШУМЕ*, био сам прилично изненађен, али и обрадован. Било ми је драго што се неко сетио да би искуство и знање овог стратега и стручњака, било и данас корисно за шуму и шумарство. Подсећам, дипломирани инжењер шумарства **Милан Родић** је Јавним предузећем *Србијашуме* успешно руководио у најтеже дане у новијој историји наше земље.

У договорено време смо се нашли у кабинету генералног директора ЈП *Србијашуме*, господина **Игора Брауновића**, и након краћег разговора сам схватио да ће тема интервјуа са господином Родићем примарно бити везана за оријентацију и праксу интегралног газдовања шумама и шумским подручјима...

Тек касније, након скоро четири часа разговора, схватио сам да Родићева прича превазилази елементе интегралног газдовања шумама и да представља својеврсно сведочење и шири осврт на друштвена збивања у последњој декади прошлог века, као и својеврсну критику дешавања у шумарству протеклих година...

Након оснивања ЈП *Србијашуме*, 1. октобра 1991. године, ја сам на првом колегијуму директора рекао да нас држава није основала зато да бисмо нас 12.000 примали плате, него да бисмо у име свих грађана Србије, шумама и шумским земљиштем, као добром од општег интереса, газдовали на најбољи начин, у складу са шумарском науком и струком. Вађ тада сам имао визију интегралног газдовања шумама и шумским подручјима – каже Милан Родић.

Треба нагласити да се већ прва пословна година ЈП *Србијашуме* поклапала са веома неповољном друштвеном ситуацијом. Распад земље, економска криза и ембарго, рат у окружењу... Тада се чинила неизвесном свака пословна оријентација, при чему се не могу заобићи трагичне људске и социјалне последице уопште.

Морамо, дакле, имати на уму друштвено окружење у коме су настале и пословале *Србијашуме* носећи при томе последице претходног начина организовања. *Србијашуме* су са својих 27 шумских газдинстава настале од ранијих 53 субјекта захваљујући *Закону о шумама* из 1991. године и приликом оснивања су имали велики број запослених. Никога нисмо пустили, о свим тим људима смо водили бригу...

Али ми смо у ЈП *Србијашуме* објективно и врло брзо створили предуслове за динамичан развој који је био праћен адекватном социјалном интеграцијом свих запослених, њиховим осећањем припадности колективу препознатљивог имиџа и успешног развоја.

Један од наших принципа којег смо се у раду држали је да два пута о истој ствари, на исти начин, не смемо разговарати. У супротном, значи да смо међувреме изгубили.

Ја увек кажем да нема вишка људи, него да има мањка посла и да у том смислу треба створити услове у којима свако може и мора дати свој допринос општем развоју.

Све што смо урадили су биле наше идеје. Имали смо јасну визију и програме развоја, знали смо шта хоћемо и како то можемо. Имали смо довољно енергије која се стално обнављала, били смо сигурни у себе, свесни свог положаја, могућности и циљева.

Могу рећи да сам часно отишао, нисам предао предузеће кризном штабу и ни на који начин немам учешћа у суноврату ЈП *Србијашуме* после 5. октобра 2000. године – каже наш саговорник. – Уосталом досовска власт није уништила само *Србијашуме*, уништила је српску привреду у целини, а за то нико није одговарао...

А ево, данас сам, након 17 година, овде на позив господина Брауновића. Чини ми се да је на добром путу, а првенствено га интересује како смо то ми интегрално газдовали шумама и шумским подручјима. Ја сам вољан да помогнем и биће ми драго уколико Игор прихвати неку од мојих сугестија, али нећу замерити уколико их и не прихвати – каже господин Милан Родић.

АМА И ШУМСКИМ ПОДРУЧЈИМА ТАЦИЈА И ПРАКСА

Милан Родић је био први генерални директор ЈП Србијашуме
Овом фирмом је руководио у периоду од 1. октобра 1991. до октобра 2000. године

Господине Родићу, радује ме што смо након више од 17 година поново заједно у Генералној дирекцији ЈП Србијашуме, а чини ми се као да смо одавде јуче изашли... Хоћу за почетак да Вас питам откуда Ви овде и откуд позив мени за овај разговор?

– Прво хоћу да кажем да је моја породица била против мог повратка у Србијашуме. Моја супруга, мислећи на шумаре, каже „Идеш тамо где су те већ једном изневерили?” Међутим, нису мене

звали шумари, већ Игор Брауновић, генерални директор, који ето није шумар, али би му, тако каже, можда могле бити од помоћи неке моје сугестије, објашњава Милан Родић.

– Будући да сам васпитан у хришћанском духу и да се добро сећам речи моје покојне мајке: „Сине кад год можеш ти помози, ако не можеш да помогнеш, немој да одмажеш, јер и то је помоћ”, нисам могао одбити понуду. Прихватио сам позив Брауновића, јер ми се чинило да је на до-

бром путу, интересује га како смо то ми шумама и шумским подручјима газдовали интегрално...

– А то што сам тебе, Благојевићу, замолио да пишеш, то је зато што си био сведок свих тих догађаја, што ти је све то познато, што си конципирао и годинама успешно уређивао Ревизију ШУМЕ, што имам поверење и знам да ћеш пренети оно што кажем, да ћеш и ово, као некад, урадити коректно, као што сада уређујеш свој часопис...

Уз захвалност на поверењу, хоћу да Вас питам да ли су Вас раније звали шумари?

– Не, нису ме звали, а је то нисам ни очекивао, ни ти о томе мислио. Да се Игор није сетио, да није преко једног нашег заједничког пријатеља организовао да се видимо, ја ни данас не бих био овде. Али, нећу ни да оптужујем... Јасно је, међутим, да су промене у тај врх убациле политички послушне, али стручно недовољно способне и неспремне... Уосталом, познато је: кад се бара узбурка, подигне се муљ. Тако је било након 5. октобра када су без проверавања смењивали све редом, не само код нас... А шест месеци након мог одласка они нису имали новца за гориво, мада је у залихама и новчаним средствима (такозвана позитива) у ЈП Србијашуме остало милијарда и двеста милиона динара што је било око тридесет осам милиона марака.

Можемо ли одмах да се вратимо на почетак последње декаде прошлог века, да пређемо од формирања ЈП Србијашуме, од идеје и практичних искустава везаних за интегралног газдовања шумом и шумским подручјима?

– Пре него што кренемо са ЈП Србијашуме, рећи

ИНТЕРВЈУ – Милан РОДИЋ: Интегрално газдовање шумама и шумским подручјима ИЗАЗОВ, ОРИЈЕНТАЦИЈА И ПРАКСА

ћу да су корени мог деловања много дубљи, а тиме и корени интегралног газдовања шумама... Радио сам у Шумском газдинству „Јужни Кучај” Зајечар, то је било највеће шумско-индустријско предузеће у Србији са 105.000 хектара шума, са две велике прераде дрвета. Из Зајечара сам прешао у Бор и за две године постао директор. И ту сам већ бележио запажене резултате и у делу интегралног газдовања шума. То су моји зачеци по којима сам био препознатљив у целој Србији. По мојим наловима и идејама почели смо са производњом печурака на пањевима, интензивнијим прикупљањем лековитог биља и шумских плодова, па смо изградили прве ски-лифтове у источној Србији, затим ресторан на Црном Врху, на месту где је био стари дом који је пропадао, са најбољим избором пића и храном, месом из наше производње. То су били први кораци у шумарском туризму и интегралном газдовању шумама. А, да, имали смо и овчарник у оквиру шумске секције Бор. Послови у шумарству су тешки, па секачи на моторним тестерама често и понекад рано постају инвалиди рада. Нашли смо им посао који су знали и где су се осећали корисним. Наше стадо је бројило преко 500 оваца. Месо смо пласирали у нашим туристичким објектима и радничким мензама, а од вуне су жене по селима, које смо организовали, плеле чарапе, приглавке, џемпере... Ишли смо на Златибор да видимо како то раде и пласирају у Сирогојну... А прве зидане ћумуране у источној Србији су дошле нашем заслугом у Бор – сећа се Родић.

Фотографија Миле Радојичић

Игор Брауновић и Милан Родић у кабинету генералног директора ЈП *Србијашуме*, фебруар 2018. године

Да ли су тада Ваше активности у коришћењу осталих ресурса шуме на било који начин угрожавале основну, шумарску делатност у источном делу Србије?

– Не, напротив. Велика су била достигнућа и у нашој примарној делатности, а ово о чему сам говорио, није ишло на уштрб основне делатности... Ми смо први имали расадник који је у свом саставу имао хладњачу, са којом смо били у прилици да продужимо период садње за месец или два. Док су још у хладњачи, и док им симулирамо зиму, саднице мирују док их не изнесемо на терен и засадимо. На тај начин се знатно продужава време садње...

– Када је одржан Светски конгрес шумара (ЈУФРО) у Југославији, приказ газдовања буковим шумама је био у Бору и ја сам правио ту презентацију. Према оцени стручњака, врло успешно смо газдовали буковим шумама, а два Јапанца су након конгреса још два пута долазили

да се информишу о нашим искуствима у газдовању буковим шумама.

– После Бора постајем директор ШГ „Јужни Кучај” Зајечар и на целу источну Србију преносим искуства интегралног газдовања шумама. Онда у Радичевцу, селу код Књажевца, на Старој планини, на једном водотоку, правимо рибњак, па воденицу и мини хидро електрану. Производимо дрвени угаљ и градимо мини централу. Мини централу је, вероватно, уз помоћ неког локалног електричара, направио шумар који се звао Педа. Он је ишао по стовариштима и отпадица, набавио материјал и направио мини централу. Идеја и упорност немају границе. Био сам на отварање наше мини централе и све је било осветљено њеном струјом...

– У Бору је крајем осамдесетих одржано савезно такмичење моториста секача из целе Југославије. После тога сам, као савезни капитен, водио нашу репрезентацију у Норвешку на такмичење.

Било је то занимљиво искуство, мада наша екипа није забележила значајан резултат.

– Тих година је формирано 16 јавних предузећа на нивоу Србије и једно предузеће за област Тимочке Крајине, где се одвијало ривалство између Бора и Бољевца. Било је питање где ће бити седиште, у Бољевцу где је директор била Гордана Ивановић, или у Бору за шта сам се залагао ја. Победила је линија Гордане Ивановић и седиште је постало Бољевац. Ово говорим као чињеницу да никада нисам био злопамтило. Подсећам, ми смо били жестоко сукобљени, али сам након формирања ЈП *Србијашуме*, Гоцу и њену породицу довео у Београд и све време ми је била близак сарадник. Ценио сам њено знање и стручност, као и њен однос према раду и то се показало као веома добро. Није ми сметало то што смо у једном часу били на различитим странама и у сукобу. А таквих случајева и прилика је

било више. Добро је када се у послу сучељавају различита мишљења, тако се искристалишу најбоље одлуке – каже на почетку нашег разговора Милан Родић.

Биле су то тешке године на нашим просторима. У нашу свакидашњицу се усељавала криза, распадала се земља у којој смо рођени и у којој смо се формирали. Починио је рат, Влада је формирала ЈП Србијашуме, а Ви сте били први генерални директор овог шумарског гиганта...

– Треба нагласити да се већ прва пословна година ЈП Србијашуме поклапала са веома неповољном друштвеном

ситуацијом. Измењена је политичка и економска карта Југославије што је резултирало прекидом односа међу субјектима који су се деценијама и традиционално развијали у оквиру јединственог економског система и простора. Заустављен је привредни развој и велики број предузећа, а међу њима и неки наши комитенти, су били суочени са проблемима даљег опстанка. Тада су развојни планови код већине изгубили смисао и за измењени глобални миље и окружење било је неопходно дефинисати нове програмске оријентације. Унутрашњи пробле-

ми су временски коинцидирани са поремећајима у спољнотрговинским односима и ембаргом који нас је искључио из светског тржишта и комуникација што је нашу кризу учинило тежом... Нежељени рат између људи блиске традиције и на просторима који су до скоро чинили један организам, додатно су оптеретили политичку и економску ситуацију. Тада се чинила неизвесном свака пословна оријентација, при чему се не могу заобићи трагичне људске и социјалне последице уопште.

Од Вас, а и од већег броја шумарских стручњака, сам више пута чуо како је формирање ЈП Србијашуме била правовремена и неопходна интеграција. Шта са ове временске дистанце о томе мислите?

– Морамо имати на уму друштвено окружење у коме је настало и пословало ЈП Србијашуме носећи при томе последице претходног начина организовања. Србијашуме су са својих 27 шумских газдинстава настале од ранијих 53 субјекта захваљујући Закону о шумама из 1991. године... Ја, практично, долазим на ледини, као најмлађи од свих директора газдинстава, са 43 године. Толико сада има Игор... Млад човек може бити паметан, али не може бити mudar. Али са 43 године си довољно млад, али и довољно mudar, и што је важно довољно енергичан, сигуран у себе, пун снаге и знања, свестан својих способности и својих циљева.

– Формулације Закона о шумама су представљале реалну основу и оквир за пропулзиван развој и истинско интегрално газдовање шумама и шумским подручјима. Иначе, газдо-

вали смо са 41% територије Србије. Око 53% Србије је тада припадало брдско-планинском подручју, а то су предели изнад 300 метара надморске висине.

– Закон о шумама је унео квалитативно нова решења у погледу законодавно-правног односа државе према шуми и организовања шумарства у целини. Стручна јавност је то позитивно оценила и прихватила. Посебно се истицала подударност погледа струке и законских одредаба о питањима интегралног газдовања шумама и шумским подручјима где се уважавао економски значај шуме, али истовремено афирмисао еколошки поглед на шуму и њене ресурсе. Конзистентан текст Закона о шумама је складно доводио у везу нови начин организовања шумарства са принципима интегралног газдовања шумама. Успостављени правни оквир је обезбедио општи интерес за подизање, развој и заштиту шума, са једне стране и сваком кориснику право и обавезу да оптимално користи економске и све друге потенцијале шума и шумских земљишта, са друге стране, а Србијашуме су испуњавале обе ове скупине права и обавеза – објашњава Родић.

– Зато је формирање ЈП Србијашуме тада посебно позитивно оцењено од стране стручне јавности и људи који се непосредно баве шумарством. Таква оријентација се у пракси већ показала оправданом не само кроз наше позитивно пословање, него првенствено кроз обављање биолошких радова, кроз негу, заштиту и подизање нових шума.

Моја супруга Светлана ми је увек била и јесте ослонац и подршка, каже Милан Родић

Али и тих година су, сећам се, ЈП Србијашуме оптуживали за претеране и наводно неконтролисане сече шуме, за високе плате, а било је оптужби и на систем руковођења...

– Радови у шумарству чине целину чији је циљ оптимална, трајна и рационална производња дрвене масе високог квалитета уз истовремено јачање свих аспеката шумске продукције, међу којима су примарне заштитна и социјална функција шума... Ја сам увек наглашавао да сеча шума никад није сама себи циљ, тврдећи да греше они који мисле да је шума шумарима само објекат. У том смислу оптужбе о претераној сечи се нису могле упутити на адресу ЈП Србијашуме. Јер, шумарска струка каже да је сеча шума средство за постизање одређених узгојних циљева, а наш циљ је био јасан. Он није био само одржавање, него пре свега, поправљање стања у нашим шумама. Форсирање биолошког аспекта је подразумевало да су сече шума морале бити у функцији неге, обнављања или мелиорације деградираних шума... Истина, сусретали смо се са низом проблема бесправне сече и других противправних радњи, а у сузбијању тих појава тражили смо помоћ шире јавности и одговарајућих институција правне државе.

– Проблеми у раду и животу су увек изазов, али је важно знати како их решавати. Решавајући проблеме човек ојача, постаје свестан својих могућности... А када смо већ направили нешто, када смо ударили темеље ЈП Србијашуме, почињу проблеми, почиње подметање ногу... Један

Септембар 1992. године – први интервју генералног директора Милана Родића за први број *Ревује ШУМЕ* које су изашле за прву годишњицу ЈП Србијашуме

мој сарадник напише писмо Влади РС како ја, тобоже, лоше водим фирму. Када сам, повратно од Владе РС, добио то писмо, на колегијуму директора у Брестовачкој Бањи, на изненађење свих, поделимо један упитник, анкету са питањем шта чланови колегијума мисле о томе како ја водим фирму. Да ли, дакле, Милан Родић добро води ЈП Србијашуме, или не? Гласање је било тајно и анонимно и од 40 људи са правом гласа, 39 је гласова било за подршку мени. Ја нисам гласао, тако да је подршка била 100%. Са тим смо ишли на Управни одбор и то смо послали Влади да оповргну писмо мог сарадника... А тог човека сам све време држао поред мене. Кажу пријатеља држи близу, а непријатеља још ближе – смеје се Милан Родић.

С обзиром на резултате рада о којима причате, а и на пријужбе, хоћу да Вас питам какве су плате у ЈП Србијашуме биле у то време?

– Већ 1992. године смо имали највеће плате у Србији. Повећали смо их захваљујући резултатима рада, купили 9 станова у Београду и обно-

вили механизацију, али пријужбе нису престајале... Председник Владе РС Божовић ме стално прозивао, као, хоће да види тог директора који се тако понаша... И тада ми је, мој сарадник, а сада министар Горан Триван много помогао, обезбедио ми је контакт са председником Слободаном Милошевићем. А када сам председнику Милошевићу изложио концепт и резултате нашег рада, он се истински одушевио и рекао ми да се јавим Божовићу и да њему све то испричам. Видим ја да сам се председнику допао, па кажем да сам Божовића три пута звао, а стварно јесам, али он није хтео ни једном да ми одговори, и још кажем председнику да Божовића више нећу звати... И тамањ што сам изашао из председништва, зове Божовићева секретарица, а он ме весело пита када ћу доћи код њега? Могу одмах, кажем, у близини сам. И он ме стварно срдечно прими, испричамо се, предочим му наше програме и након тога је убрзо следило именовање и подршка... Био сам дуго в. д. али ми то није сметало да стално гурам напред... А први сам увео у праксу да директо-

ри потписују бланко отказе. Лист „Политика“ то сазна и почиње хајка, почиње критика: *шшо ђо Родућ ради?* Ресорни министар ми напише писмо у коме тражи да то поништим. Ја закажем састанак, колегијума на Авали, директорима газдинстава прочитам министрово писмо и кажем: уколико се слажу са писмом министра, бланко откази више не важе, уколико се не слажу, бланко откази остају и ја цепам писмо на лицу места. Сви присутни су били за то да бланко откази остану и ја писмо пред њима поцепам. То је био доказ повећења у наш програм рада у систем који смо стварали и који је функционисао.

Из Вашег излагања би се могло закључити да сте, уз све проблеме, уважавали ставове својих сарадника, па и у ситуацији када се нисте слагли. Постоје теорије које говоре о руковођењу као фактор ослобођене креативности. Какав је систем руковођења тада био и какви су односи владали међу Вашим сарадницима?

– Систем руковођења је био примерен нашој програмској оријентацији и уз све тешкоће се осећало да је успостављена једна кре-

ативна вибрација унутрашње слоге и разумевања где је свако обављао свој део посла. На неки начин је ослобођена креативност управо зато што је систем руковођења елиминисао борбу за престиж, а знало се шта ко ради и за шта одговара. Моји сарадници и директори делова предузећа нису били спутани, и то је, вероватно, психолошка стимулација која резултира добрим односом са једне и ослобођеном креативности са друге стране. Међусобно поверење у остварењу заједничких нам циљева је, несумњиво, предуслов сваког добро обављеног посла. Ја се никад нисам слагао са неким аналитичарима

друштвеног живота који су тврдили да је наш човек основна сметња нашег развоја. Ја увек кажем да нема вишка људи, него да има мањка посла и да у том смислу треба створити услове у којима свако може и мора дати свој допринос општем развоју.

– Ми смо објективно у ЈП *Србијашуме* створили предуслове за динамичан развој који је био праћен адекватном социјалном интеграцијом свих запослених, њиховим осећањем припадности колективу препознатљивог имиџа и успешног развоја. У том смислу је интегрално газдовање шумама и шумским подручјима за

Наш програм развоја подржавао је и гувернер Народне банке Драгослав Аврамовић, каже Родић

ЈП *Србијашуме* су Београђанима поклониле аутобус

Шумари и суочавање са проблемима на Косову и Метохији

– Међу првима смо се сусрели са проблемима на Косову... Неће шиптарски шумари да обуку униформу на којој пише *Србијашуме*. Безуспешно сам слао више екипа да их убеди, а на крају сам отишао ја, а они не само да су обукли униформе, већ су почели перфектно да раде свој посао – сећа се Милан Родић. – Затим смо имали напад на кућу једног нашег шумара, звао се Рамадан Баљај. Био је лојалан Србији и нашем предузећу, па су терористи дошли да га ликвидирају заједно са породицом. Са синовима је успео да се одбрани, али је изгубио једно око. Хитно је доведен на ВМА хеликоптером, а ја му одем у посету са начелником Генералштаба, он изненађен и збуњен. Не може да поверује ко му је све дошао у посету. Након опоравка, рекао сам му да се на Косово не сме враћати и да бира место у Србији, где ћемо му подићи кућу и запослити породицу. Међутим, он одбија и хоће у Прешево. У међувремену су се догодиле оне демократске промене и не знам шта се догодило са Рамаданом. Уместо да човеку који је ризиковао свој живот за Србију помогнемо, ми смо га пустили низ воду. Ново руководство и власт се није занимала за такве случајеве, а волео бих да знам шта се догодило са тим човеком.

Ово говорим зато да се зна да смо налазили начина да добро сарађујемо са Шиптарима и како смо их исправно увукли у државни систем. Било је ту и проблема, али смо се толерисали и они су обављали свој посао у шумарству. Значајан број њих је био интегрисан, увучени кроз посао и били су лојални држави Србији и предузећу *Србијашуме*.

све нас био изазов, оријентација, али и пракса – тврди Милан Родић.

Али оптуживали су Вас и да су цене производа шумарства високе. Истина сличан однос је и данас. Како су у Ваше време пословале *Србијашуме* и шта можете рећи о тржишној оријентацији у шумарству?

– *Србијашуме* су свих тих година пословале позитивно у изузетно комплексној ситуацији, али и под сталним притиском, посебно, на тобоже високе цене наших производа, што је било без основе. Чињеница је да се у то време, у друштву уопште, нисмо понашали тржишно. Наше цене су се формирале на осно-

ву одлука Управног одбора на бази калкулације где су основни елементи били трошкови производње. Ваљаност наших калкулација је проверавао Шумарски факултет, и ма колико да је овакав начин формирања цена био нетржишан, ми се нисмо понашали монополски.

– Имали смо малопродају, своја стоваришта. Пиланама дамо трупце, добијемо резану грађу коју продајемо на нашем стоваришту и долазимо до свежег новца. Било је тешко време, а ми смо се сналазили, упорно радили, опстајали, али се и развијали. У састав ЈП *Србијашуме* смо примили неколико пилана из Шида, Деспотовца,

Малог Зворника. Радиле су за нас и ми смо уз свеж новац преживљавали. Тих година је и опстанак био развој. Мислим и убеђен сам да су сви директори који су у условима блокаде и бомбардовања сачували своје фирме и производњу, заслужили признања и одликовања, а не прогонаства која су их дочекала након 5. октобра од стране кризних штабова.

– *Србијашуме* су тих тешких година одржале дрвну индустрију у целини, на својим плећима. Сећам се, државно предузеће „Матроз“ нам дугује 40 милиона динара и ја питам директора Владу Трећака да ли ће, ако их ослободимо овог дуга, у наредном периоду моћи измиривати нове обавезе и редовно плаћају рачуне за дрво које им испоручујемо. То нису могли обећати, али смо ми наставили да „Матрозу“ испоручујемо робу. И док смо се ми борили за њихов опстанак и давали им сировину за производњу рото-папира, новинске куће су почеле увозити рото-папир. Тада сам престао да читам *Полишику*. Ми смо све чинили да „Матроз“ ради да произведе рото-папир, а они су га увозили. Држава није имала снаге да то спречи. Јачао је увознички лоби, а са таквим противницима се тешко могло борити. Јавно сам то говорио у Влади РС и Скупштини, тада сам то могао, јер сам већ био политички ојачан. Био сам председник посланичке групе ЈУЛ-а, а већ 1997. године сам био проглашен за менаџера године Југославије, а касније и Балкана, где је проглашење победника било у Солуну... Знали су људи да цене то што ми у ЈП *Србијашуме* радимо.

– Тих година смо почели са градњом управне зграде. Дуго смо били по изнајмљеним просторима и променили неколико локација. У време санкција, када су се фирме бориле за опстанак, ми градимо управну зграду. А градили смо интензивно и по шумским газдинствима и шумским управама.

– Имали смо и правилник о наталитету. У Чачку смо кумовали и крстили седморо деце нашег радника. Изградили смо им кућу... Правилник је предвиђао стимулацију наталитета у зависности од броја деце коју је породица имала, а узимао је у обзир и још неке елементе. У току санкција смо имали социјалне програме. Сви социјални случајеви су били снабдевени огревним дрветом бесплатно. Имали смо изузетно добру сарадњу са републичким синдикатом, са председником Томом Бановићем и Радомиром Стевићем, председником синдиката радника у шумарству. А пензионери су редовно добијали огрев по повољним условима. А протеклих година се дешавало, то сам негде читао, да су се смрзли отац и син зато што нису имали огрев. То се није могло десити у наше време; зар да се неко смрзне зато што нема метар дрва...

Убрзо након оснивања ЈП *Србијашуме* вођене су расправе о законском предлогу да се из основне делатности издвоје послови коришћења шума. Какав став сте имали по том питању?

– Радило се о пословима сече, извлачења дрвних сортимената, превозу, изградњи и одржавању путева и влака, дакле, свих оних послова који су се

могли тржишно адекватно мерити. Била је то, законска обавеза, о чијем смо, сећам се, члану 94 често водили расправе уз бројна дисонантна, па и супротстављена мишљења. Тај члан је, наиме, налагао да се у неком релативно кратком року из ЈП *Србијашуме* „изврши одвајање делатности експлоатације шума“. Нисам се слагао ни са тим рогобатним термином – *експлоатација*, нити са тим законским предлогом. Наш став је био да се одвајањем делатности у оквиру предузећа обезбеђује да се оно бави целином послова који се тичу интегралног газдовања шумама, а физичким издвајањем појединих послова, средстава рада и извршилаца из делатности коришћења шума, омогућава се да се ови послови обављају споља, од стране трећих лица... Претпостављало се да се тако обезбеђује већа производност рада, нижи трошкови производње и сталан процес унапређивања и заштите шума. Рачунало се да ће пуштањем на тр-

жиште тих послова за шумарство бити повољније и да ће остати више за улагање у развој, унапређење шума и шумских подручја као целине, што објективно није било тачно и ја се са тим нисам слагао – каже господин Родић.

– Истовремено смо у неколико газдинстава искључили из употребе дотрајалу механизацију чије одржавање није било рентабилно. Истина, неке послове смо препуштали приватницима, понекад нашим радницима, што је у то време била оријентација и пут ка даљој рационализацији. Али смо набављали и нову механизацију и све држали под контролом. Обједињено предузеће је бележило одличне резултате и већ крајем 1992. године смо у Београду купили 9 станова и 13 тешких грађевинских машина за изградњу шумских путева... Иако сам био под великим притиском Министарства, изборили смо се аргументима. Наши ставови су уважени, па смо могли куповати механизацију.

У тим тешким временима и за време санкција није било лако привређивати. Моја логика је била да све што добро урадимо, урадила је држава, а све што лоше урадимо, урадили смо ми... На срећу баш ништа лоше нисмо урадили. Ми смо државно предузеће, тако да све што добро урадимо, урадила је преко нас држава. Морам истаћи да су то након мог уласка у ЈУЛ, разумевали и Влада РС и министри, тако да смо имали пуну подршку у реализацији наших програма рада... Значајно је, такође, истаћи да смо све време имали подршку и од већине запослених, да су преко синдикалних организација и преко наше *Ревije ШУМЕ* сви били о свему информисани, а председник синдиката Радомир Стевић је, практично, био члан колегијума и преко одбора у шумским газдинствима и управама сви су били информисани о свему – каже Милан Родић.

Генерал Живота Панић, начелник Генералштаба Војске Југославије је био гост ЈП *Србијашуме*

Србијашуме су биле копродуцент филма Петра Лаловића *Птице које никад не полете* у коме је Бата Живојиновић глумио шумара

Фудбалска репрезентација Југославије и савезни селектор Миљан Миљанић били су гости ЈП *Србијашуме*

– Иначе, све је било централизовано, па је отпор према ЈП *Србијашуме* растао, нарочито због центра-

лизације комерцијалних послова. Имали смо ситуацију да нам је један од потпредседника Владе РС,

са југа Србије, перманентно покушавао да растури предузеће и мене смени, зато што је навикао да узима трупце од разних газдинстава, па када после извесног времена одлучи да плати првом газдинству од кога је узео трупце, инфлација „појела“ све.

– Ми смо то спречили, трупци су се морали плаћати на време... Онда тај потпредседник Владе РС, са југа Србије, формира некакав координациони тим за шумарство и прераду дрвета са задатком да ме смени. А када су моји људи видели о чему се ради, свих десетак хиљада тада запослених у ЈП *Србијашуме* потпише мени подршку. Дође то и до председника Милошевића, који је рекао: „Где да дирамо човека који има такву подршку и такве резултате.“ Али не одустаје овај са југа, већ нам за председника Управног одбора постави Бицу. Али и то је завршено неуспешно. Мој улазак у ЈУЛ је све то неутралисао и почео је миран, креативан и безбрижан рад у ЈП *Србијашуме*. Ређали су се успеси и признања мени и ЈП *Србијашуме*... Мени једна од најдражих је награда „Златно сунце“, а то је највеће признање које Синдикат РС даје за допринос развоју и за бригу о радницима. Додељено ми је у препуном Сава Центру. То ми је веома драга награда, јер нема већег признања од бриге према радницима.

– И још је важно истаћи да смо у *Србијашуме* примали велики број избеглица из Републике Српске и Републике Српске Крајине које су имале везе са шумарством. Истина, било је ту врло квалитетних и

стручних људи. Највећи део смо послали на Косово и Метохију, али смо им дали дупло веће плате да их стимулишемо и добро су обављали поверене им послове.

Како су *Србијашуме* освајале сајамска признања и како је у састав ЈП *Србијашума* ушао Институт за шумарство?

– Ми смо формирали Истраживачко развојни центар, који је по кадровима и садржају рада, постао озбиљна конкуренција Институту за шумарство, а када је др Слободан Шмит схватио да имамо више доктора наука од Института, јер сам примио професоре из Сарајева који су избегли, Институт за шумарство је ушао у састав ЈП *Србијашуме*... Затим је по мом захтеву Институт сачинио тридесетак развојних програма за кућну делатност, по којима је једна породица од рада по неком од тих програма могла да живи. У сваком од тих програма је био исказан финансијски ефекат, тачна рачуница колико је улагање и колика добит. Ти програми су нама послужили као развој кооперације са сељацима што је примарно зависило од сензибилитета директора на терену. Поменућу Бату из Лесковца који је то феноменално радио. Кооперанти по селима су по нашој рецептури производили сокове и џемове, а ми смо их пласирали у нашој продајној мрежи и у Новом Саду освајали сајамска признања, златне медаље за те производе... То је пут за развој брдско-планинских подручја, а *Србијашуме* су биле, а и данас могу бити, носиоци тог развоја. Најбољи

ИНТЕРВЈУ – Милан РОДИЋ:

Интегрално газдовање шумама и шумским подручјима ИЗАЗОВ, ОРИЈЕНТАЦИЈА И ПРАКСА

пример за то је ШГ ШУМА Лесковац, а Бата је тамо једно време имао преко 200 кошница пчела. Велики део тих послова, уз мала улагања и пристојан профит, управо могу радити и инвалиди рада... Ваљда су ти документи, ти програми, протеклих година негде сачувани у ЈП Србијашуме, а њихова презентација би била врло корисна. Била би то добра промоција ЈП Србијашуме. Штета је што, приликом последње посете председника Вучића Косову и Метохији, није било прилике да неко те програме презентира, а они би, тамошњем становништву, сигурно могли бити од користи.

– Зна се да је дрво једна десетина вредности шуме. Шуме су огроман резервоар хране, шумских плодова, зачинског и ароматичног биља, печурака... Становници из брдско-планинског дела би могли живети само од тога, само их треба покренути и навићи да то раде. Тврдим да сви који се врате у брдско-планинске пределе могу да живе од свог рада, чије би производе држава откупила, управо преко ЈП Србијашуме. Такве идеје наши директори старије доби нису баш много разумевали, ослањали су се само на дрво. Са млађим људима смо овај други део посла радили успешније и ту је било профита... А бећ сам напоменуо да смо практично газдовали на 41% територије Србије, а да је 53% наше земље тада припадало брдско-планинском подручју, а то су предели изнад 300 метара надморске висине.

Можда данас имамо срећу што су неки делови брдско-планинских под-

ручја у нашој земљи напуштени, јер су сада ти простори незагађени, што оставља простор за организовану органску производњу за чије производе је цена далеко већа.

У Ревизију ШУМЕ (број 45, децембар 1997.) сам пронашао Вашу изјаву да су Србијашуме за шест година, тачније до краја 1997. године, под Вашим руководством у изградњу шумских путева уложили 81.676.162 DEM, или просечно годишње 13,6 милиона DEM. Такође стоји да су Србијашуме за десет месеци 1997. године изградиле 618,1 км шумских путева... Да ли је то тачно?

– Тачно, за само шест првих година ми смо изградиле више од 6.000 км шумских путева. Улагање у путеве је улагање у будућност и уклапало се у нашу концепцију интегралног газдовања шумским подручјима. Градњом путева нисмо само отварали шуме, него смо повезивали простор и људе. Приликом градње шумских путева, увек сам тражио да се питају сељаци који тамо гравитирају, да видимо да ли има неки проблем који бисмо им могли решити. Знали смо градити пут који је пар километара дужи, али је решавао проблем тамошњег становништва. На тај начин смо те људе везали за нас, они су нам чували шуме, јер су видели да смо добро намерни, да водимо рачуна о њима и да решавамо њихове проблеме... И поред тешкоћа реализовали смо наше планове и програм градње шумских путева, што је након нашег одласка добило симболичан значај... Ево података: ресорна министарка је крајем 2014. године изја-

Слободан Ункович, председник Скупштине Србије у обиласку сајамске презентације ЈП Србијашуме

Милан Родић говори о осталим производима шумарства са шумских подручја

Ловству и туризму Србијашуме су придавале велики значај како кроз насељавање дивљачи тако и кроз презентацију ловне пунуде

вила да су сва јавна предузећа за газдовање шумама за претходних 10 година (дакле од 2003. до 2013.) у

изградњу шумских путева у земљи, укупне дужине 1.000 километара, уложила око милијарду дина-

Председник Привредне коморе Србије
Момир Павличевић уручује награду ПКС Милану Родићу

Шумарска делегација Бугарске била је гост
Јавном предузећу Србијашуме

Радивоје Ђорђевић – Гари, председник Ловачког савеза
Србије, уручује признање Милану Родићу

ра (или око 8,5 милиона евра)... Уколико би улагање у шумске путеве задржало такву динамику (про-

сечно 0,85 милиона евра годишње) израчунао сам да би просечна отвореност шума у Србији са са-

дашњих 5 м/ха на 10 м/ха шумског пута, била достигнута за 150 година... То је страшно!

– А ми смо у изузетно тешко време, у последњој деценији прошлог века, за девет година колико сам ја руководио ЈП *Србијашуме*, просечно годишње градили шумских путева као што су *Србијашуме* и друга шумарска предузећа, према речима министарке, изградиле за 10 година, конкретно од 2003. до 2013. године... Последице таквог стања су високи трошкови транспорта дрвета и осталих производа шума, што се одражава на економичност производње и отежано спровођење мера неге и заштите шума.

Нисам у прилици, господине Родићу, а и немам намеру да проверавам податке које спомињете... Али, хоћу да Вас питам, како је било са пошумљавањем у време када сте Ви били генерални директор ЈП *Србијашуме*?

– У нашој јавности, па и међу шумарима млађих генерација, је мало познато да је шумовитост Србије 1957. године пала на свега 19,7 процената, а да је у дванаест послератних година у Србији посечено 80,7 милиона кубних метара дрвета. У обнови се секло скоро три пута више од годишњег прираста и могућности шума. Прве фабрике у Словенији, Томос рецимо, изграђене су од средстава добијених продајом трупаца посечених у источној Србији. О томе је опширно писао покојни проф. др Душан Орешчанин. Масовне сече су довеле до дестабилизације шумских екосистема, па је шума постала осетљива на штетно деловање

биотичких и абиотичких фактора...

– Међу шумарима је стасала свест о потреби интензивнијих пошумљавања која су практично започета седамдесетих година. Значајан допринос пошумљавању Србије дао је Покрет горана. Двадесетак година се у нашој земљи просечно пошумљавало око 19.000 хектара годишње, а тенденције у пошумљавању ми нисмо прекинули ни у време санкција. Деведесетих година је шумовитост Србија износила 27,4% (око 8% више него 1957. године.), а годишње сече нису прелазиле 2,5 милиона кубних метара дрвета, односно била су мање за два и по пута од послератних... Према Националној инвентури шума из 2009. године, шумовитост Србије је износила 29,1% што значи да смо и ми у последњој декади прошлог века допринели шумовитости наше земље.

– Шумовитост Србије је далеко од некадашњег „мора српских шума“ али и од Просторним планом Србије пројектоване шумовитости од 41,4% до половине овог века. Ми смо имали програм *Србија без јолеши до 2010. године* и годишње смо, у тешка времена санкција, пошумљавали од 3 до 5 хиљада хектара. Према подацима који су ми били доступни, ови после нас су за целу деценију пошумили онолико колико смо ми пошумљавали за око две године...

– А опредељење шумарске струке и науке је да се шумама газдује интегрално у складу са принципима одрживог развоја, односно одрживог шумарства и профитабилности,

уз повећање шумовитости и унапређење постојећег шумског фонда. Шумским ресурсима, дакле, треба газдовати на одржив начин, што претпоставља економски исплатив, еколошки прихватљив и социјално праведан начин газдовања уз усавршавање метода рада и развијање одговорности за стање шумских ресурса.

– Мудрост каже да је будућност у семену садашњости, а ми смо били при крају реализације идеје да се гради семенски центар у Сремчици. Скоро све је било припремљено, а ови су семенски центар пренели у Пожегу... Мој концепт је био Сремчица, јер тамо су два велика расадника, а ту су Институт за шумарство и Шумарски факултет, први услови за перманентна истраживања. Истина у Пожеги је био диван расадник, а семенски центар је сада препуштен Шумској управи у Пожеги и колико чујем тавори. Такође чујем

да је тамо један млад, вредан и стручан инжењер, али му вероватно треба тим и подршка са нивоа дирекције и газдинства. То треба радити организовано уз централизацију и већу одговорност... Како се то шумарство може развијати ако нема довољно семенског и садног материјала? У Србији је половина изданацких шума, која се по правилу налазе на добрим земљиштима и треба их превести у високе. То су ови после 5. октобра изгледа заборавили – тврди Родић.

Дозволите, господине Родићу да се вратимо на притиске на Вас и на ЈП Србијашуме који, тврдите, нису престајали и, чини ми се, да су били најинтензивнији половином деведесетих година...

– Наши успеси су сметали неким појединцима и политичким струјама, посебно већ споменутом потпредседнику Владе РС са југа Србије, коме је, твр-

дим, сметала централизација комерцијалних послова у ЈП Србијашуме и што сам тражио да се трупи плате на време... А ја сам био политички незаштићен, нисам био члан ни једне партије. Рекао сам да ме поменути потпредседник Владе РС није могао преко координационог тима сменити, нити растури ЈП Србијашуме, па нам је за председника Управног одбора поставио Бицу, који шета по Србији, пева и прича како ми ништа не радимо и како ће он појести сваку садницу коју ми засадимо. Уместо да се поноси нашим успесима, он све то поништава, а све да би задовољио шефа са југа Србије. Није било лако, а већину тога што смо радили нису разумевали ни неки моји сарадници, директори газдинстава. Због тога сам неке од њих морао да променим, али сам строго водио рачуна да им понос не повредим. Смислили смо шумске области, па смо их подигли на тај ниво, повећали им плате и задржали привилегије, а на њихова места поставили млађе људе који су вукли као булдожери... Имали смо експанзију, а никога нисмо понизили и повредили. Али притисци нису јењавали. Излаз је био улазак у ЈУЛ, а то је посебна и важна прича.

Верујем да ће то посебно интересовати Ваше савременике, али и велики број млађих колега који су о томе можда слушали приче из треће руке...

– Да, грех би био да неке догађаје из тог периода не споменем, а битно су утицали на неколико година интензивног развоја ЈП Србијашума. У време ка-

да одбора ЈП Србијашуме, са својим ментором са југа Србије, радио све да униште мене и предузеће, три моја добра пријатеља су ми предложила да уђем у Југословенску левицу. Организовали су ми састанак са Миром Марковић... Већ сам рекао да нисам био члан ни једне партије што није сметало Милошевићу и тадашњим припадницима СПС-а који су били поштени и нису тражили партијске послушнике, него стручне и успешне људе. Партократија се тек касније уселила у наш политички и привредни живот и сигурно овој држави и предузећима, којима руководе послушни, а неспособни патријски кадрови, неће ништа добро донети...

– На том састанку у Кумодражу, мене је Мира Марковић једноставно одушевила, као једна нормална, паметна, коректна и образована жена. После тога сам ишао на колегијум, да питам колеге, директоре газдинстава и најближе сараднике, какво је њихово мишљење и да ли ја треба да уђем у политику? Сви на колегијуму су били за то да уђем у политику јер су у томе видели опстанак јединственог ЈП Србијашуме и наставак реализације наших програма рада.

– Улазим у ЈУЛ и сви моји проблеми и притисци на Србијашуме су престали. Дакле, Мира Марковић је мени и ЈП Србијашуме омогућила 5 година мирног рада и перманентног развоја. Нисам тражио ни од кога помоћ, али сам тражио да ми не сметају, да нам не подмећу ноге. Дала нам је 5 година мирног рада и 90% овога о чему смо причали, о пословним успесима и интегралном

Систем образовања у функцији шумарске струке

Интегрална оријентација газдовања шумама захтева кадровски потенцијал па смо успоставили блиску сарадњу са Шумарским факултетом и Средњом шумарском школом у Краљеву. Наш утицај на систем образовања је требало да буде адекватан нашим намерама и програму рада, а то је требало да резултира неким променама у програмима образовања, увођењу нових предмета, афирмацији очигледне и практичне наставе, једноставно сматрали смо да је неопходно изаћи на терен, у шуму... А данас се говори о дуалном образовању, малтене као нечем новом, што нам, тобоже, није познато (!) а ми смо ту праксу и такав систем образовања имали још пре педесет година... Једно време сам био председник Управног одбора Шумарског факултета и настојао сам своје идеје реализовати у пракси... Тада се, и у време док сам ја студирао, на факултету један од предмета звао тако рогобатно: *Експлоатација или искоришћавање шума*. А ми се нисмо бавили експлоатацијом већ коришћењем, интегралним газдовањем шума, што је битна разлика, а циљ нам је био да стање у шуми после радова увек остане боље – каже Родић.

Председник Србије Слободан Милошевић са супругом Миром Марковић је примио генералног директора ЈП *Србијашуме* Милана Родића

газдовању шумским подручјима, је урађено у том периоду. Због тога ја и сви шумари тог времена морамо бити захвални Мири Марковић на ономе што нам је омогућила. Рекао сам већ да је она једна нормална, препаметна, образована жена. Од ње никада нисам чуо да некога треба

склонити, пребити и слично, већ да са њим треба разговарати, јер се разговором сви проблеми могу решити... За њу се причало да је „змија“, а ја сам њој једне прилике у једној расправи пред 40 људи рекао да ућути. Мислите ли да ми је Мира замерила? Да је она онаква каквом је пред-

стављају, она би ме обрисала... А кад сам неколико дана касније срео председника Милошевића, он ми је шаљиво рекао: „Милане, чуо сам да си хтео жену да ми бијеш.“ Само смо се насмејали... То су моја искуства, а био сам један од оснивача ЈУЛ-а. Моја чланска карта је била број 9.

Врата Кине за нашу земљу отворила је Мира Марковић

Треба нагласити да је за нашу земљу, у новијој историји, у другој половини последње деценије прошлог века, врата Кине отворила Мира Марковић. То се не сме заборавити, али то више нико не спомиње. Она је у Србију, као госта, довела председника Сталног комитета Свекинеског народног конгреса. Мира Марковић га доводи у *Србијашуме* на вечеру, где сам ја био домаћин високом госту из пријатељске земље. Сазнајем на радној вечери да је једини стратешки материјал који Кини недостаје управо ДРВО и да имају огром-

не просторе које треба пошумљавати. У томе видим шансу и прилику да се пласирамо у Кину... Затим сам наредио да се пројектује Семенски центар, јер су семе и садни материјал темељ развоја шумарства. Пројектујемо семенски центар, припремамо се, размењујемо писмо са нашом Амбасадом у Кини да видимо каква је клима, услови, земљиште, врсте дрвећа... Припремам тим за Кину, међутим догодиле су се промене и нисмо стигли да то урадимо. Пропустили смо шансу живота да се пласирамо у Кину – тврди господин Родић.

Тврдите да се, са Вашим уласком у политички живот и престанком притисака на Вас и на *Србијашуме*, предузеће и у организационом смислу ширило, да су сви хтели са Вама, да је фирма расла организационо и у идејама...

– Да, то су биле године нашег успона. Увек смо знали шта хоћемо и шта је најважније знали смо како то да остваримо. Све што смо урадили су биле наше идеје. Знали смо и то се већ потврдило да смо на добром путу. Имали смо јасну визију и програме развоја, знали смо шта хоћемо и како то можемо. Имали смо довољно енергије која се стално обнављала, били смо сигурни у себе, свесни свог положаја, могућности и циљева. А имали смо комплетну друштвену подршку... Већ сам напоменуо да нисмо тражили ни од кога помоћ, тражили смо само да нам не сметају и сада смо били у још повољнијој ситуацији, јер смо имали подршку са сваке стране. За девет година *Србијашуме* су за своје раднике купиле 250 станова, а стамбене проблеме смо решавали и кроз различите видове помоћи. Дисали смо, како се то често каже, једним плућима. Предузеће је напредовало, добијало признања од институција и појединаца, а стизала су и мени. После избора за УУ менаџера 1997. године, изабран сам за менаџера Балкана, па су ме изабрали и за председника борда менаџера Југославије...

– Предузеће је добро радило и сви су хтели да нам се прикључе. *Ловошурс* из Новог Сада је реномирана агенција која се бавила ловом и која нам се придружила, тако да смо по-

ИНТЕРВЈУ – Милан РОДИЋ: Интегрално газдовање шумама и шумским подручјима ИЗАЗОВ, ОРИЈЕНТАЦИЈА И ПРАКСА

ред агенције *Шуме-џурса* која се примарно бавила сеоским туризмом, имали још једну агенцију која се бавила ловним туризмом. А да би унапредили лов, размишљао сам да купимо хеликоптер... Имали смо добру ловну понуду, али и богату ловну клијентелу из Аустрије и Немачке, којима смо могли понудити лов на јелене у околини Апатина или Сомбора, а затим лов муфлона на Дубашници, или лов на дивљу свињу на Шари, а све време их возити хеликоптером... Све то кошта, а ми све лепо наплатимо и хеликоптер би се веома брзо исплатио.

– Али нисмо ни то стигли да урадимо управо због тих *демократских* промена. Велики број идеја се није остварио због петооктобарског насиља.

– А неколико година пре тих промена, један мој пријатељ из Америке ме звао и пита за воду

Његова светост патријарх српски Иринеј у време када је био владика нишки са генералним директором ЈП *Србијашуме* Миланом Родићем

МИВЕЛУ која је у Њујорку, на неком такмичењу, проглашена за најбољу природну минералну во-

ду на свету... Наредим сарадницима да се распи-тају, сазнамо све и да је „Нова Слога“ из Трстеника

у чијем је саставу извор из Велућа, задуже-на 10 милиона марака. Откупљујемо *Слоју* од банке и она улази у састав ЈП *Србијашуме* заједно са водом МИВЕЛА. Уређујемо извор, пунимо и успешно пласирамо МИВЕЛУ коју рекламира наш пријатељ, покојни глумац Данило Лазовић: У ваше здравље са извора здравља... И данас ме боли душа што је МИВЕЛА сада хрватски бренд, а нико није одговарао за то што је МИВЕЛУ издвојио из ЈП *Србијашуме* и дао Хрватима... Али *Слоја* није имала само воду. Имала је погоне који су се уклапали у наш програм интегралног газдовања шумама, посебно сушару где смо могли сушити лековито биље, шумске плодове, воће...

– А централни део по-словног простора у главној дирекцији сам три године чувао јер сам ту замишљао салон аутомобила.

Поводом избора за најбољег *YU menadžera* Милан Родић је примио велики број честитки

**ВИ НАМА ПУТЕВЕ И ПУТОКАЗЕ
МИ ВАМА БЛАГОСЛОВ**

Шумари поносни на резултате свога рада, али и на избор првог човека шумарства Србије за најбољег *YU menadžera* 1997. године из свих области.

После избора за најбољег *YU menadžera* 1997. године из свих области Милан Родић је примио велики број честитки од појединаца, институција, предузећа и установа.

У честитки коју је на адресу Родића упутио председник Савезне владе др Радоје Контић се између осталог каже: „Познајући Ваше стручне, организационе и радне способности, сматрам да је ове године признање Југословенског савета за развој менаџмента и едукацију дошла у праве руке.“

А у једном од близу хиљаду телеграма пише: „Бог и правда вазда побеђују. Свети Арханђел је услишио наш благослов, па награда за најбољег одиста оде најбоље-

му. Ви нама направисте пут и уведосте нас међу живе, а ми вам осим благослова не имадосмо шта друго дати.“ У потпису стоји „Вечито захвални грађани села Крњиград код Прокупља“.

Честитке за успешан рад и високо признање су стизале и на адресе најближих сарадника генералног директора ЈП *Србијашуме* господина Милана Родића. Стога су шумари поносни на резултате свога рада, али и на избор првог човека шумарства Србије за најбољег *YU menadžera* из свих области у овој години.

Преузето из Ревиије ШУМЕ број 45 од 17. децембра 1997.

Разговарао сам са неколико европских и америчких произвођача аутомобила и сви су били заинтересовани за тај простор који је одличан за ту намену. У доњем делу салон аутомобила, а у горњем спортска опрема и мотоцикли... Од издавања тог простора би се финансирала цела зграда и сви запослени у дирекцији, да не оптерећујемо шумска газдинства. А примећујем да је данас у дирекцији ЈП *Србијашуме* запослен велики број људи који, чини ми се, долазе само да би примили плату... Раније смо имали далеко мање запослених, а радили смо знатно више – тврди Милан Родић.

Дакле, тврдите да сте уласком у политику и Ви и ЈП *Србијашуме* добили прилику да без ометања и једноставније реализујете Ваше идеје из програма интегралног газдовања шумама...

– Да, већ сам рекао да је мој улазак у политику, мени и ЈП *Србијашуме* омогућио 5 година мирног рада и развоја, а 90% наших планова и програм интегралног газдовања, који су садржавали безброј могућности за профитабилан рад и које је требало развијати у брдско-планинским подручјима, ми смо интензивирали баш тих година. Управо зато је мени и ЈП *Србијашуме* стигао већи број друштвених при-

знања, али и подршка са нивоа власти.

– Радили смо напорно, али смо знали и да се опустимо. Неколико пута смо изнајмљеним бродом од Великог Градишта пловили Дунавом до Кладова, где смо имали колегијум директора. Иначе састанке смо одржавали редовно, на њима смо доносили смернице и одлуке које је требало реализовати и увек смо са тих састанака излазили оснажени, како то кажу напуњених батерија. Једном годишње смо на Делиблатској пешчари одржавали Сабор шумара, коме је присуствовало и по 300 шумарских инжењера. Ту смо критички разматра-

ли наше пословање и доносили значајне стручне одлуке...

– У Новом Саду смо, за време Сајма *ЛОРИСТ* обележавали наше годишњице којима је присуствовало више стотина људи. Ту смо сваке године награђивали наше најбоље раднике из свих шумских газдинства. А посебно ћу истаћи систем награђивања производних радника које је у ШГ *Сремска Мишровица* развио и неговао колега Гојко Јањатовић, директор газдинства. Они би организовали један ручак за стотинак радника међу којима је било и двадесетак награђених, али сви они су говорили како је уствари велика част и права награда била бити на том ручку.

Када већ помињемо Гојку, који је био сјајан директор, рећи ћу још ово: Када смо увели паритет квалитета трупаца, јер сам приметио да фурнирских трупаца и трупаца за љуштење има мало, свега око 5%, онда смо прописали колико процентуално мора бити тих најквалитетнијих трупаца; код букве чини ми се 15%, а могу проверити колико је било за тополу и храст... У почетку су се неки моји сарадници и директори бунили, како то да изведу, али су на крају стигли и до 30%, у Лозници чак до 35% фурнирских трупаца. Сада можете замислити колико је новца изливано из ЈП *Србијашуме* када је фурнирских трупаца било 5%. Низом одлука и активности утицали смо на позитивно пословање. Организовали смо семинаре за инжењере и техничаре, а стручним радом на сечи и кројењу стабала, као и надзором, знатно је повећано учешће техничке обловине и проценат најквалитетнијих

Шумари знају свој посао и учиниће све да Србија дише пуним плућима

ЗАХВАЛНОСТ ЗА ПРИЗНАЊЕ

Бираним речима Милан Родић се захвалио на избору за најбољег ЈУ менаџера 1997. године нагласивши да је то истовремено и признање тиму његових најближих сарадника. Први пут захвалност упућена свим супругама шумара.

Признања најбољим ЈУ менаџерима 1997. године уручио је др Небојша Маљковић, потпредседник Савезне владе.

У име награђених се захвалио дипл. инж. Милан Родић, најбољи ЈУ менаџер 1997. године из свих области, нагласивши да је ласкава титула најбољег могла бити додељена сваком од менаџера који су проглашени за најбоље у својим областима, као и великом броју успешних, стручних и вредних директора у државним, друштвеним, приватним или мешовитим предузећима који су у доба санкција и данас сачували и унапредили своја предузећа. Захвалност је, такође, упућена свима који су пратили и објективно ценили рад и пословање ЈП *Србијашуме*. Родић се затим захвалио Раду Дабетићу, директору Студентског одмаралишта „Радојка Лакић“ на Авали и особљу овог објекта где је више од две године, одвојен од породице, становао баш у време када су идеје о организацији и формирању ЈП *Србијашуме* биле у повоју и када су прављени први кораци фирме која је данас „ушла“ у сваку кућу.

– Посебно се захваљујем тиму својих сарадника, шумарских стручњака широм Србије – рекао је господин Родић.

– Захваљујем се свим радницима запосленим ЈП *Србијашуме* за рад, разумевање и стрпљење. Ово признање је истовремено признање њиховом раду, али и признање породицама шумара и њиховим супругама. Због природе нашег посла оне су често саме, а ово је прилика да се јавно захвалим породицама наших радника и супругама шумара.

Ова захвалност је бурно поздрављена уз коментар да је ретка и јединствена.

Најбољи ЈУ менаџер ове године Милан Родић се за успешну и коректну сарадњу захвалио и Министарству за пољопривреду, шумарство и водопривреду РС, затим научним установама и институцијама, Републичкој и Савезној влади нагласивши да шумари имају јасне циљеве, да знају свој посао и да ће учинити све да Србија дише пуним плућима.

Преузето из Ревиие ШУМЕ број 45 од 17. децембра 1997.

сортимената, где се посебно истицао Јањатовић, који је тврдио да захваљујући систему руковођења има прилику да искаже своју стручност. Све смо довели у ред, постижући из дана у дан све боље финансијске резултате...

– А требало је нашим програмима развоја прилагодити програме и систем образовања Средње шумарске школе у Краљеву и на Шумарском факултету. У том правцу сам се залагао и као члан Управног одбора факултета, али нисмо имали времена. Демократија и промене су спречиле наш даљи развој... Упис на факултет је, наиме, прилагођен броју професора, а ми смо тачно израчунали колико ће нам бити потребно инжењера, по години за наредних 50 година, и према томе је требало планирати упис студената. У образовни систем је требало увести нове предмете, прилагођене потребама праксе...

Такође тврдите да је за девет година, док сте били генерални директор ЈП Србијашуме, уз генералну дирекцију, изграђен велики број објеката по шумским газдинствима и шумским управама...

Шумарска кућа Водена пољана на Златару, један од већег броја шумарских објеката саграђених у време док је на челу ЈП Србијашуме био Милан Родић

– Већ сам споменуо да смо у ЈП Србијашуме увели у праксу реновирање или градњу нових шумских кућа, а таквих објеката је било пуно. Сваке године једно шумско газдинство је морало да реновира или изгради један објекат. Један део објекта је био намењен за становање шумара и његове породице, а други је био намењен туризму. Тврдим да би велики број људи радије отишли у такву шумску кућу да се одморе на неколико дана, него на Златибор. Он би са својим шумаром шетао по шуми, ако воли да лови, ловио би дивљач, или се бавио риболовом; а његова супруга би са шумаревом женом брала биље, шумске плодове, правила сокове и џемове итд. То сам имао у виду када смо почели да шумске куће реновирамо и да их преуређујемо за потребе туризма. А имали смо и туристичку агенцију *Шумешурс* којој је главни задатак био развитак сеоског туризма – објашњава господин Родић.

– На Копаонику смо изградили три туристичка објекта. Један је стављен у функцију док сам био директор, а два, потпуно

Милан Родић са Повељом YU menadžer 97.

грађевински завршена и опремљена, су од мог одласка чекала 10 година прикључак на струју и нису пуштена у рад. То је тешко схватити и замислити.

– Затим, градили смо ограђена ловишта, насељавали дивљач, јелене, прво на Јастребац (ШГ Расина Крушевац), па онда у шумска газдинства у Лесковцу, Лозници, Куршумлији... Спремали смо се за градњу ловишта на Равној Гори, а планирао сам изградњу насеља земуница, сличних онима у којима су се крили четници. Њихови потомци би, верујем, радо провели неколико ноћи у земуницама, као некад њихови дедови. Тврдим да би то била феноменална туристичка атракција, а у склопу тога би било изграђено ловиште које смо почели ограђивати... И све је стало.

Врло брзо, након петооктобарских промена 2000. године, Ви сте отишли са места генералног директора ЈП Србијашуме. Да ли сте на то уистину били присиљени и да ли је ико уважавао Ваше непобитне резултате рада, да ли је ико тражио увид у пословне резултате?

– Дакле, стижу промене, звали су их демократске, а ја се питам шта је то демократско кад цвета насиље, кад се пали Скупштина, смењују успешни пословни људи... Постоје спискови код Централног кризног штаба који је био у Демократској странци, о формирању некаквих сабирних центара за нас који смо били у СПС-у и ЈУЛ-у и на власти. Постојао је списак са 60 имена које је требало подврћи посебним мерама, а о томе је недавно говорио и Тома Фила на телевизији. Такве

податке сам добијао и од мојих пријатеља из МУП-а. Тада сам тамо имао много пријатеља који су ме обавештавали и предлагали да склоним један пасош, јер сам имао два, и све оно што ме тобоже може компромитовати јер се спремају да ми претресу кућу и да ме стрпају у затвор. Од тога, срећом, није било ништа. Нису могли наћи ништа што би ме компромитовало, што би им послужило за даљи прогон. А прогањали су и мене и моје сараднике – тврди Милан Родић.

– Одлазим са места генералног директора, то је ултиматум, а нико ме није питао какве смо резултате постигли, било је само битно да ме смене због моје страначке припадности. Њихов циљ је био само да дођу на власт. То није случајно рађено, то је радила централа неке стране службе. После пар година када су неки новинари хтели разговор са мном око суноврата ЈП *Србијашуме* до којег је дошло након 2000. године, рекао сам им

У центру пажње најбољи YU menadžer 1997. године Милан Родић, генерални директор ЈП *Србијашуме*

да нису само *Србијашуме* уништене, већ цела привреда. Да су у питању само ЈП *Србијашуме* па да разговарамо, овако нећу уопште да говорим о томе – каже Милан Родић.

– А ја након петооктобарског дивљања 2000. године нисам хтео да предам фирму кризном штабу, јер сам знао да ће све упропасти-

ти. Пренео сам овлашћења на једног мог сарадника, тражећи од њега да направи контакт са Коштуницом, били су из истог краја. Дао сам му сугестије како да сачува људе и предузеће, а он се након два сата нагодио са кризним штабом да га не дирају и пренео предузеће на њих...

– Могу рећи да сам часно отишао, нисам предао предузеће кризном штабу и ни на који начин немам учешћа у суноврату ЈП *Србијашуме* после 5. октобра 2000. године.

– Тортуре и стресове су тешко подносили моји сарадници, мој заменик Илија Тица, затим Ђирлић из Пирота, Милошевић из Кучева и велики број мојих колега и пријатеља... Нажалост, неки нису дуго издржали, а и ја сам се због притисака и стресова разболео. Оперисан сам и сада сам, хвала Богу, добро...

– А половином те 2000. године, због реконструкције пунионице и извора минералне воде МИВЕЛА,

послао сам професора др Тому Јовановића, најбољег нашег стручњака за воде, на чело екипе да види у Француској и Мађарској пунионице... Одлучили смо се за пунионицу из Мађарске, али ни то нисмо стигли да урадимо због промена, а људи из кризног штаба, као нова власт, су тражили од професора Томе Јовановића да врати дневнице које је примио за службени пут у Француску и Мађарску. И шта више рећи...

Било је, сећам се, проблема и око опремања парка „Бамбиленд“ у Пожаревцу... Шта је ту, господине Родићу, било спорно?

– Ми смо имали један погон, не знам да ли још увек постоји, на Каони код Косјерића, који је производио етно-елементе, од танког обловог дрвета из прореде, за уређење паркова и дечијих игралишта. То је имало пристојну перспективу, па смо планирали да тај погон модернизује-

Телевизија у функцији интегралног газдовања шумама

Познато је, а то тврди и велики број стручњака, да је правремена и одговорна комуникација са јавношћу највећа тајна успешног пословања, да је то пречица ка стварању и очувању доброг имиџа и слике у јавности... Ја сам о томе доста читао и тако се владао, за представнике штампе сам био доступан у сваком часу... А онда смо, половином 1998. искористили повољну прилику и основали ТЕЛЕВИЗИЈУ *Србијашуме*. Наш циљ је био да кроз телевизијски програм промовишемо све аспекте шумске продукције, да говоримо о шумским плодовима, лековитом и ароматичном биљу, печуркама, водотоцима, заштићеним добрима, туристичкој понуди у вези са шумом, шумском семену, садном материјалу и пошумљавању, врстама дрвећа, нези и заштити шума... И када смо све то концепирали и почели претакати у праксу, дошле су промене и све је стало, каже господин Милан Родић.

Пошћеном човеку у кризним временима није најтеже обављати своју дужност, најтеже му је схватити у чему се она састоји.

Политика је на нашим просторима увек успевала да одреди економију, па је иако, обично, одређивала и свој дomet.

мо. У међувремену се појави Марко Милошевић са захтевом да у етно-стилу нашим производима из Косјерића опремимо „Бамбиленд“ у Пожаревцу и ми смо то успешно завршили... А када је почео прогон, прво што је такозвани „поскок“, тражио када упада у Србијашуме су документи око изградње „Бамбиленда“, кога смо радили за Марка Милошевића. Истина је, ми смо имали намеру да, промоције ради, овај пројекат радимо гратис. Сматрали смо да би то био одличан пословни потез. Људи нису знали шта све ЈП Србијашуме раде и могу, а ово је била добра прилика за промоцију јер је на сваком објекту писало ЈП Србијашуме. То је требало да буде туристичка атракција, тако је тај објекат конципиран и рађен. Дакле, хтео сам да то буде бесплатно у сврху рекламе, али у мом кабинету Марко Милошевић је рекао: „Нећемо тако. Имам Ваш ценовник, и уз захвалност, хоћу да ми све фактуришете по ценовнику, ни динара јефтиније, али ни динара скупље.“ И тако је било. Марко је платио све до динара и то је мене сачувало од затвора, јер су ме на томе чекали. Када нису ништа нашли, гледали су како сам тобоже финансирао ЈУЛ, а ми смо већ одавно били у нашој пословној згради. Две или три године раније, плаћали само из најмљене пословне прос-

торије које нам је ЈУЛ изнајмљивао, али ни динар скупље од тржишних цена у том периоду. Кад група иследника, такозвани „поскок“, у нашим књигама није нашао ништа сумњиво, отишли су даље, ловили су друге, али нису оставили на миру ни мене ни моје сараднике...

Очекивао сам да ћете рећи да су вас коначно оставили на миру, а Ви кажете да је било још тортуре и провокација?

– Када нису пронашли ништа, онда они затварају мојих пет најближих сарадника, а међу њима, мог заменика Илију Тицу, па чак и председника синдиката Стевића. Провели су додуше једну ноћ у притвору, али и то је много за невине људе. Ујутро око 5 часова почне саслушање и истражни судија им каже: „Ви нас не интересујете, ми хоћемо да нам дате Родића. Да нам дате основа да га затворимо и да му судимо“. И опет нису нашли ништа...

– Али нисам важан ја, па ни Србијашуме, важна је ова земља, њени људи и привреда, а октобарски кризни штабови су привреди Србије нанели више штете него бомбардовање и санкције. Све што је добро радило, они су то уништили... Све редом, а онда су настале оне приватизације, пљачке, отпуштање радника... Нико из октобарских кризних штабова није одговарао

што су уништили привреду наше земље. То више нико и не спомиње, чак ни из ове власти, проблеми се само кумулирају.

Говорили сте како су се Ваше Србијашуме у периоду успона организационо шириле, како су сви хтели са Вама... А убрзо након октобарских промена ЈП Србијашуме се дели, империја се распада...

– Мој концепт је био, а то би тако било да није било оног октобарског лома, да Србијашуме обједине сва шумарска предузећа, да шумарска политика, газдовање шумама, уз уважавање свих еколошких принципа, заштите природе и животне средине, буде обједињено. Мислим првенствено на националне паркове, јер пет националних паркова, је пет различитих политика газдовања шумама. То је оно што нисам успео да завршим – каже Родић...

– Онда су ови вратили шуме манастирима. Ја сам био противник тога, али сам за то да све што треба манастирима, црквама и верским установама, буде обезбеђено. Тврдим да је стање тих шума сада много лошије. Не може баш свако газдовати шумама. Имамо пример манастира Студеница. Све што је тамо урађено од дрвета, наш је поклон, наша донација. Давали смо манастирима, црквама и другим верским институцијама, али смо рекли да не траже шуме. Нека они раде свој посао, а ми оно за шта смо стручни.

– Дакле, шумарска политика би, уз уважавање трендова и токова у свету, требало да буде јединствена, а политичари који немају појма о газдовању шумама, су убрзо, након

октобарских нереда, из ЈП Србијашуме издвојиле ЈП Војводинашуме... Била је то типична трговина на штету добра од општег националног интереса, а до тога је дошло на основу одлуке Скупштине Србије. Свој глас за разбијање ЈП Србијашуме дао је и дотовски директор овог јавног предузећа. Ја не кажем да је он то могао да спречи, али није смео да гласа за тај предлог.

А Вас су, претпостављам, оставили на миру. Убрзо сте због здравствених проблема пензионисани...

– Кад нису могли наћи ништа што би ме компромитовало и стрпало у затвор, инспектори и такозвани „поскок“ су ме оставили на миру, али нису престала понижења у предузећу, од колега из кризног штаба, од нове власти... Али не волим о томе ни да причам... – Дуго ћути наш саговорник, а онда каже тихо: – Након свих тих година успеха, моје последње решење о распоређивању на радно место, од шефа кризног штаба, било је: *референс за ловство у Шумској ујрави Риш*. Практично сам присиљен да то прихватим. У почетку нисам хтео да примим то решење, па је код мене дошао Душан Сретеновић, мој шеф кабинета, иначе члан Демократске странке, што мени уопште није сметало. Он ми све предочио, практично ме намолио да то потпишем, јер ће ми у супротном дати отказ. Прихватим решење и одем на боловање... Стресови разарају сваки организам, па сам и је већ имао озбиљних здравствених проблема. Отишао сам на операцију 2003. године

Фотографије Јовица Радојичић – Шуки и архива аутора

Колегијуме директора смо одржавали редовно, утврђивали задатке и обнављали енергију, каже Родић

и преживео сам оно што, нажалост, није мој заменик Илија Тица... Након тога сам отишао у пензију и нисам се више враћао у *Србијашуме*.

– Рекао сам већ да су догађаји након 5. октобра и досовска власт нанели више штете нашој земљи од ембарга и бомбардовања, а да не говорим о малтретирањима и здравственим проблемима великог броја људи, али то више никог није занимало, па ни данас мало ко то спомене...

Молимо Вас, господине Родићу, да за крај кратко и најједноставније дефинишете интегрално газдовање шумама?

– Не ради се само о интегралном газдовању шумама, већ о интегралном газдовању комплетним шумским подручјем које, у зависности од географских, демографских и других карактеристика и потенцијала, пружа обиље могућности за богатiji и садржајнији рад и живот. Зато је наша оријентација, и на томе сам инсистирао, била помоћ свакој акцији развоја брдско-планин-

ских подручја, јер дугорочна оријентација у том правцу је сигурно економски и друштвено оправдана. Помагали смо школе, амбуланте, верске институције, градњу сеоских путева, увођење телефона... *Србијашуме* су имале интерес да живот у брдско-планинским подручјима постаје садржајнији и богатији, па смо то становништво кроз различите садржаје и програме укључивали у наше послове, у коришћење различитих шумских ресурса, прикупљање шумских плодова, печурака, лековитог и ароматичног биља, производњу сокова, пекмеца, меда, а све је то имало ефекат на заштиту шума... Све је то, дакле, у функцији интегралног газдовања шумама и шумским подручјима, пракси која је у свету била позната, а ми смо је увели у нашу праксу и постојали су сви услови за даљи развој. Онда су дошле *демократске* промене и то је скоро заборављено... А данас постоје сви услови за поновну афирмацију свих аспеката шумске продукције, од семена и садног материјала, активности на

Милан Родић за кормилом брода и на челу ЈП *Србијашуме*

пошумљавању, нези и заштити шума, до унапређења животне средине, уређења предела и пејзажних елемената, ловства и туризма, производњи здраве хране, прикупљању печурака и

шипка, узгоју малина, развоју пчеларства, сточарства и ревитализацији села у брдско-планинским подручјима, развоју кућне радиности, изградњи фарми, регулацији водотока, из-

градњи мини централа и тако даље.

– Шуме и шумска подручја, без сумње, пружају изузетне могућности за креативан и профитабилан рад, а интегрално газдовање подразумева један елементарно домаћински однос чијом смо афирма-

цијом активно утицали на социјалну функцију шума и карактер брдско-планинских подручја, а знали смо да то може утицати на миграциона кретања и животни стандард, уопште на равномернији развој Србије. Са Универзитетом у Београду смо договорили

да он буде носилац научног, а ми практичног дела послова у вези са интегралним газдовањем шумских подручја...

– Тамо где смо насилно прекинути у реализацији наших идеја и планова има прилику да, након 17 година, настави ново ру-

ководство ЈП *Србијашуме* са директором Игором Брауновићем на челу, који већ окупља свој тим. Ја хоћу да верујем да ће то бити тим победника, оних који ће шуму и шумарство тргнути из учмалости и вратити им деценију и по ускраћен развој...

ОКТОБАР 2002. ГОДИНЕ – преузето из *Ревиије ШУМЕ* број 71

Пре десет година (1. октобра 1992) изашао је први број *Ревиије ШУМЕ*, а за десет година из штампе је изашло 70 бројева нашег листа. Уз десетогодишњицу смо добили десетак честитки и захвални смо онима који, уз све тешкоће, нађоше начина да кажу коју лепу реч о нашем раду и напору који, верујемо, заслужује више пажње. Трећу страну, уредников стубац, овога пута уступамо старијем колеги новинару, господину Вујовићу.

ЗНАЧАЈАН ДОПРИНОС ПОПУЛАРИЗАЦИЈИ ШУМАРСТВА

Као стручно-популарна публикација *Ревиија ШУМЕ* је, несумњиво, извела шумарство из анонимности. У томе и јесте њен велики значај и допринос подизању свести становништва о потреби одрживог коришћења, обнављања, неге и заштите шума као непроцењивог природног ресурса и темељног елемента животне средине.

Визионарска одлука генералног директора **Милана Родића** о покретању *Ревиије ШУМЕ*, октобра 1992. године, поклапа се са пола века од укидања Министарства шумарства СР Србије, односно Главне управе за шумарство (1952. године), а њена визионарска дефинисана и реализована уређивачка концепција поново је ненаметљиво и системски афирмисала шуму и шумарску струку. *Ревиија ШУМЕ* се појавила у прави час баш када је и у свету сазрело сазнање о неопходности заштите све угроженије животне средине.

Из броја у број *ШУМЕ* су стасавале и плениле својим дизајном, квалитетом штампе и текста, увек у настојању да ненаметљиво реализују своју основну идеју, коју је дефинисао уредник Благојевић: „**мењајући свест о шуми, мењамо свест о себи**“.

Редовним праћењем ових новина шумарски стручњаци, али и други читаоци су могли доћи до низа значајних информација и корисних савета не само из шумарства и ловства, него и из других природи блиских тема као што су лековито и јестиво биље, шумски плодови, гљиве, пчеларство, птице, заштита природе, ерозија, воде, земљиште... *ШУМЕ* су, на себи својствен начин, пратиле догађаје у шумарству остајући доследно професионалне, а то значи да се нису политички сврставале што, треба признати, није лако у нашем поднебљу.

Зато *ШУМЕ* имају стабилну читалачку

публику, зато се чувају и исчитавају, зато их подједнако читају и уважавају млади и стари, зато су чуване и тражене. Похвално је што иду на велики број адреса и међу школску омладину.

Изванредну *Ревиију ШУМЕ* пратим од првог броја и то ми даје за право да тврдим да је конципирана и реализована врло професионално. Уз честитке за десет година излагања уреднику, ауторима, новинарима и сарадницима *Ревиије ШУМЕ* искрено желим да, и поред свих тешкоћа, истрају и да нас још дуго радују.

То, наравно, неће бити лако постићи, али верујем да ће шумска газдинства и шумарска струка сачувати свој репрезентативан лист. Зато се вреди потрудити, а десетогодишње искуство је гаранција да *Ревиија ШУМЕ* има перспективу.

Милутин Вујовић

Дакле, за **девет година**, у периоду од 1. октобра 1992. године до октобра 2000. године из штампе је изашло 63 броја *Ревиија ШУМЕ*. Након петооктобарских промена *ШУМЕ* нису излазиле скоро годину дана. Сваки дан су стизала писма и питање: *Шта је са ШУМАМА?* Копије тих писама сам остављао у архиву, а оригинал прослеђивао новом директору. Међутим, нова власт се слабо сналазила, практично нису имали шта рећи, а један од чланова кризног штаба, а тада већ директор, Љубомир Цветић, човек који се у комуникацији служио са педесетак речи, а мушки полни орган му је био свака трећа реч, је тврдио: *ШУМЕ, ма (к) њо је ђолићика* – а када сам га, у присуству новог генералног директора и његовог заменика, питао: *Шта је њу ђолићика Цветићу (?)*, рекао је: **Рогућ менаџер јодине...** – *Да сће Ви којим случајем, јосјодине Цветићу, били менаџер на сирајџу зираге у којој сћанујете, ја бих и њо забележио* – одговорио сам човеку из кога је кипила мржња...

За јубиларних 10 година излагања у број 71 уредников стубац сам, дакле, уступио Вујовићу у чију објективност не би требало сумњати. А онда су до новембра 2003. изашла још четири броја, тако да сам за 12 година укупно уредио 75 бројева... Проблеми су расли, фирма се распадала, на свему се тобоже штедило, али се ништа није радило... У последњем броју пишем да је у току „...спровођење социјалних програма што је блажи израз за решавање вишка запослених, који то доживљавају као отпуштање. Ретки су они који у мучној ситуацији један крај могу усмерити у нови почетак. Наше сугестије иду у том правцу, исто као што смо у једном тексту под насловом **чекање није решење**, пре годину дана, сугерисали уважавање индивидуалности сваког појединца.“

А на крају треће стране уредничког ступца стоји великим словима Гетеова мисао: **Ништа није опасније од незнања које постане активно!** Революционално руководство ни то није разумело...
Д. Б.

Милан Родић – увек на терену и са јасном визијом

И ево нас на крају. Овде сте на позив генералног директора ЈП Србијашуме, господина Игора Брауновића... Шта ћете му све рећи и сугерисати?

– Директор Брауновић је сада у фази формирања тима, а ја чујем да у дирекцији сада има пуно саветника и нерада. Постоје, кажу, саветници саветника. То је огроман проблем и то оптерећује дирекцију. Ново пословодство мора заједно са њима да седне и да се договоре шта даље.

Да заједно осмисле делатности који ће они радити и од које ће они примати плату. Не може и нема смисла да то газдинства плаћају. Ти људи не треба да остану без посла, сви они имају породице и то треба имати на уму. Ја сам увек говорио да нема вишка радника, има недостатка послова. Дакле, мора се обезбедити посао и ове људе треба упослити. Пословодство, а и они сами, треба да осмисле шта ће да раде и како да допри-

несу унапређењу стања у шумарству, јер у супротном имамо ситуацију да људи долазе годинама на посао, а ништа не раде и за нерад добијају плату.

– Било би добро да господин Брауновић и његов тим пробају да афирмишу све ово о чему смо причали из области интегралног газдовања шумским подручјима. Интерес Србије је да то тако буде. Наравно, нећемо моћи све одједном, а приоритет су радovi у шумарству. Чујем да је знатно успорена производња садног материјала, да су семенске састојке не запуштене. Ваљало би користити искуства и праксу коју смо ми имали. Предложићу да позову Делића који је био наш експерт за семенарство и расадничку производњу, да им помогне, да се убере семе, да се то семе обради како треба, да се засеје за производњу садног материјала, а након тога треба четири године да би саднице прискеле за садњу.

– То не може брзо, али видећемо шта имамо у расадницима. Издавачке шуме су приоритетне за превођење у високе шуме.

Дакле, постоји тржиште за садни материјал, а сада се може продати све што се произведе... Кроношпан у Лапову, користи дрво из издавачких шума, а производња пелета има тржиште које је у експанзији... И ево новца за финансирање развоја, за подизање високих шума на месту издавачких, чија су стањашта углавном на добром земљишту. Примера ради, издавачке шуме за гадину дана прирасту један кубик по хектару, а превођењем у високе њихова продуктивност и прираст су, зависно од врсте дрвета, неколико пута већи...

– Отварање шума је, такође, приоритет, то је заправо, запостављена велика развојна шанса. Читао сам један предлог, пројект, који каже да би наше шумарство и држава сваке године увећавали добит, а за тридесет година, уз отвореност од 10 м/ха шумског пута, директна добит само у шумарству би могла годишње бити већа за 56 милиона евра, а дрвна индустрија би могла имати 40% више дрвета за прераду. Логично, то је дугорочан процес који захтева већа улагања, али и већу запосленост. Све би то резултирало далеко већом добити, већим платама, а у шуми и природи би, без нарушавања еколошких принципа, стање увек било боље... Знате већ како каже она мудрост: *нисмо ми ову земљу наследили од прадедека, већ смо је појосудили од њихових деда...* А чекање никад није решење!

– Зна се да су шуме неисцрпно богатство, оне су извор живота. Кажу: вода је извор живота. Тачно, али без шуме нема воде – завршава своје казивање господин Милан Родић.

Смене успешних уз малтретирање и батине

У време смене и прогони, великог броја успешних директора, који су спасили своје фирме и људе у време санкција и бомбардовања, уместо признања и награда, је под налетом кризних штабова, чекало не само малтретирање, него су неки у том дивљању, добили батине... Неколико мојих познаника и сарадника ми је нудило помоћ, али ћу са задовољством поменути колегу који се звао Назим Бајровић. Био је шеф ШУ у Новом Пазару, звао ме је и каже: „Директоре, ови батињају, молим Вас дођите код мене са породицом, да вас сачувам, док прође ово лудило“. Захвалио сам Назиму, а некако се сам плашио. Више пута ме је звао. И он је

тешко подносио време после октобарског лудила, а онда се разболео и умро. Касно сам сазнао за његову смрт и планирам да овог лета одем на његов гроб...

Такође, Аца Николић из ловног газдинства Приштина, долази код мене и каже: „Директоре, син и ја имамо много наоружања и ми ћемо доћи да Вас чувамо.“ То је дирљиво и тада ми је много значило... А чудило сам се, како су из мог окружења дивљали неки људи, међу њима и они који сам уистину помогао. Незахвалност није само помањкање културе и ма колико служила као изговор егоизму, незахвалност не обесхрабрује добротинство – каже Родић.

DRVOTEHNIKA

Revijalni časopis za poslovnu saradnju,
marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju
u preradi drveta, proizvodnji nameštaja,
šumarstvu i graditeljstvu
Časopis izlazi tromesečno

Osnivač i izdavač

EKOpress Blagojević doo

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 22

Tel/fax: +381 (0) 11 213 95 84; 7700 364

www.drvotehnika.com, www.drvotehnika.info

e-mail: info@drvotehnika.info

**GODIŠNJA
PRETPLATA**
za Srbiju
1980 dinara
za inostranstvo
50 evra

DRVOTEHNIKA.INFO
portal drvne industrije

servis drvne industrije

U službi prerade drveta i proizvodnje nameštaja

www.drvotehnika.com • www.drvotehnika.info • office@drvotehnika.com • info@drvotehnika.info

tel. 00 381 (0)11 213 9584 • 00 381 (0)11 311 0639 • mobilni 00 381 (0)63 289 611